

Verksamhetsplan Ätbart 2026

Verksamhetsplan verksamhetsåret 2026

Denna verksamhetsplan utgår från Ätbarts ändamål samt föreningens vision och mission. Verksamhetsplanen syftar till att peka ut målområden för föreningens arbete under det kommande verksamhetsåret och följs upp i samband med nästa årsmöte. Verksamhetsplanen är vägledande för både styrelsen och kansliet.

Bakgrund

Ätbart har de senaste åren genomgått stora förändringar och en stark utveckling. Under det gångna verksamhetsåret har föreningen dock haft möjlighet att börja landa i sin utveckling och har kunnat fokusera mer på att utveckla den verksamhet som finns etablerad. Nya projekt har startat och projektansökningar för kommande projekt har gjorts, men det börjar nu framträda en tydligare linje i vilka frågor Ätbarts ska driva och hur föreningen ska arbeta.

Sett till finansieringen pekade den förra verksamhetsplanen tydligt ut ett fokus på ett mer långsiktigt förhållningssätt i föreningens ekonomiska planering. Detta linjerade även med en målsättning om att följa de ramverk och riktlinjer som tagits fram av Giva Sverige och Svensk Insamlingskontroll för uppföljning och redovisning. Ett mer långsiktigt förhållningssätt till föreningens ekonomi har införlivats, men de uppsatta målen om omsättning uppnåddes inte. Föreningen nådde dock för första gången en omsättning på över fem miljoner kronor.

Fokuset för verksamhetsplanen under det gångna verksamhetsåret har varit vilken förändring Ätbart vill se i samhället, i syfte att uppnå föreningens ändamål och vision. Detta är en inriktning som styrelsen vill fortsätta med. Sett till de finansiella målen ser styrelsen ett behov av att sänka tillväxtambitionerna för att istället fokusera på det som långsiktigt anses kunna bidra till ekonomisk stabilitet för föreningen. Att uppnå en stabil, årligt återkommande omsättning på över fem miljoner kronor.

Uppföljning

Verksamhetsplanen kommer att följas upp i samband med nästa årsmöte. Uppföljning görs enligt Giva Sveriges riktlinjer för effektrapportering. För varje målområde i verksamhetsplanen pekas prestationer och utfall ut som riktlinjer för uppföljning.

Målområden

Verksamhetsplanen pekar ut tre målområden för arbetet:

1. Reglering och lagstiftning
2. Omfördelningens brister och risker
3. Attityd- och beteendeförändring

Finansiella mål

Utöver målområden pekar verksamhetsplanen även ut finansiella mål för föreningen. De finansiella målen sträcker sig över en treårsperiod, från 2026 till 2028, för att möjliggöra långsiktighet i den ekonomiska planeringen.

1. Reglering och lagstiftning

Förändring av lagstiftning och regelverk är avgörande för att minska matsvinnet eftersom det kan skapa ramar och incitament för både producenter, grossister, butiker och konsumenter att agera mer hållbart. Genom att ifrågasätta lagar och regler som idag bidrar till symtombehandling av svinn, samt genom att föreslå regleringar som ställer ökade krav på förebyggande insatser, kan matsvinnet minska.

Samtliga delar av livsmedelskedjan, från primärproducent till slutkonsument, påverkas av lagar och regler kopplade till matsvinn. Likväl påverkas arbetet med att omfördela överskottsmat i stor utsträckning av lagar och regelverk. Genom en genomtänkt lagstiftning kan matsvinn förebyggas och en mer hållbar resursanvändning främjas.

Prestationer

I uppföljningen av målområdet kan följande prestationer beaktas:

- Möten med beslutsfattare (ex. politiker och myndighet).
- Remissvar och policyförslag som föreningen överlämnar.
- Debattartiklar, pressmeddelanden eller omnämmanden i media.
- Kampanjer, manifestationer eller offentliga evenemang som genomförs.

Utfall

I uppföljningen av målområdet kan följande utfall beaktas:

- Antal möten med beslutsfattare (ex. politiker och myndighet).
- Antal interaktioner med debattartiklar, pressmeddelanden eller omnämmanden i media.
- Antal personer som engagerats genom underskrifter, deltagande i evenemang eller kampanjer.

Direkta effekter

I uppföljningen av målområdet kan följande direkta effekter beaktas:

- Ökad medvetenhet och engagemang hos beslutsfattare (ex. fler politiker och andra makthavare som offentligt uttrycker stöd för förändringen).
- Ökat stöd från allmänheten (ex. ökat antal personer som deltar i kampanjer eller uttrycker stöd för förändringen).
- Ökat omnämmande i utredningar och rapporter (ex. att en fråga inkluderas i en politisk utredning).
- Fler förslag om att ändra lagstiftning (ex. propositioner eller motioner om lagändring).
- Implementering av ny lagstiftning eller regelverk (ex. att en föreslagen förändring börjar gälla och tillämpas).

2. Omfördelningens risker och brister

En åtgärd för att minska matsvinnet är omfördelning av den överskottsmat som uppstår i systemet. Omfördelning av överskottsmat till människor i behov går i linje med avfallshierarkin där det mest prioriterade, efter att förebygga matsvinn, är att se till att maten äts upp.

Omfördelning av matsvinn är dock inte en långsiktig lösning och det finns flera brister och risker med modellen. Omfördelning från daglighandeln och producenter riskerar exempelvis att minska incitamenten för det förebyggande arbetet, och kan struktureras på sätt som befäster rådande ohållbara normer och system. Det är samtidigt viktigt att mer av maten som idag slängs istället kan omfördelas, exempelvis genom att förändra livsmedelsaktörers rutiner kring livsmedelsdonationer och att utöka partnerskapet till att även omfatta offentliga aktörer och primärproducenter.

Prestationer

I uppföljningen av målområdet kan följande prestationer beaktas:

- Skriva rapporter eller analyser om omfördelning som publiceras (ex. matbanksrapporten).
- Upprätta samarbeten med branschorganisationer och företag kring omfördelning.
- Samordna nya samarbeten mellan matbanker och livsmedelsbutiker.
- Anordna föreläsningar och workshops om omfördelning av överskottslivsmedel.

Utfall

I uppföljningen av målområdet kan följande utfall beaktas:

- Antal butikskedjor och butiker som förändrat sina rutiner för omfördelning (ex. arbetar med nedfrysning av varor för att kunna donera mer).
- Antal samarbeten med branschorganisationer och företag kring omfördelning.
- Antal nya samarbeten mellan matbanker och livsmedelsbutiker.
- Antal deltagare vid föreläsningar och workshops om omfördelning av överskottslivsmedel.

Direkta effekter

I uppföljningen av målområdet kan följande direkta effekter beaktas:

- Mängden kvalitativ överskottsmat som omfördelas ökar.
- Ökad kunskap och medvetenhet hos butikskedjor om bristerna med omfördelning som lösning.
- Ökad kunskap och medvetenhet hos myndigheter (ex. fler skrifter från myndigheter som belyser problemen, fler myndighetssammanhang där perspektiven lyfts fram).
- Ökad medvetenhet och engagemang för hållbara livsmedelssystem inom civilsamhället (ex. fler matbanker som sätter gränser för vad de omfördelar eller som uttrycker stöd för perspektiven).

3. Attityd- och beteendeförändring

Attityd- och beteendeförändring är avgörande för att minska matsvinnet då våra vanor och värderingar styr våra inköp samt vår hantering av livsmedel. Genom att öka medvetenheten om matsvinnets miljömässiga och ekonomiska konsekvenser kan fler människor uppmanas att ändra sitt förhållningssätt till mat och värna om våra livsmedelsresurser.

Attityd- och beteendeförändring krävs både på individnivå och på organisationsnivå. Attityd- och beteendeförändring på individnivå avser exempelvis en förändring kring varifrån man köper sin mat. Att köpa sin mat från aktörer vars affärsmodell har naturligt lågt svinn är ett tydligt exempel på hur ett förändrat beteende kan bidra till minskat svinn. Att handla grödor som odlats med ekologiska metoder innebär även att bli van vid ett diversifierat utseende hos grödorna, något som gäller såväl individer som offentliga kök och restauranger. Ändrade attityder och beteendemönster kan även handla om att göra plats i livet för att säkerställa att den kvalitativa mat man odlar, plockar eller handlat verkligen tas tillvara på genom exempelvis fermentering, torkning eller annan förädling.

Prestationer

I uppföljningen av målområdet kan följande prestationer beaktas:

- Hålla utbildningar, föreläsningar eller workshops för olika målgrupper.
- Genomföra informationsinsatser (ex. kampanjer i sociala medier).
- Genomföra interaktiva insatser (ex. digitala verktyg, utmaningar, storytelling).
- Skriva policyförslag eller riktlinjer för att stödja beteendeförändring.

Utfall

I uppföljningen av målområdet kan följande utfall beaktas:

- Antal deltagare vid utbildningar, föreläsningar eller workshops.
- Antal skolor, arbetsplatser eller organisationer som tar del av föreläsningar.
- Antal personer som nås av informationsinsatser (ex. antal visningar, klick, deltagare).
- Antal deltagare vid interaktiva insatser (ex. digitala verktyg, utmaningar, storytelling).
- Antal interaktioner med framtagna policyförslag eller riktlinjer (ex. antal nerladdningar).

Direkta effekter

I uppföljningen av målområdet kan följande direkta effekter beaktas:

- Ökad medvetenhet (ex. fler som känner till problem, utmaningar och lösningar).
- Förändrade attityder hos målgruppen (ex. mer positiv inställning till hållbara val).
- Ökat engagemang och intresse för förändring (ex. fler som uttrycker vilja till förändring).
- Mängden matsvinn bland hushållen minskar.

Finansiella mål

För att möjliggöra en långsiktighet i Ätbarts ekonomiska planering och en ökad ekonomisk stabilitet för föreningen pekas två typer av finansiella mål ut för den kommande treårsperioden. De två målen avser omsättning samt överskott vid årets slut som ska sparas. Målet om omsättning justeras inte över tid utan ligger på samma nivå under samtliga tre år.

Mål 2026

Omsättning

Målet för omsättning under 2026 är 5 000 000 SEK. Målet är satt utifrån förväntade intäkter under året.

Överskott att sparas

Målet för överskott att spara är 150 000 SEK. Målet baseras på förväntad omsättning och behovet att bygga en stabil finansiell grund för föreningen.

Mål 2027

Omsättning

Målet för omsättning under 2027 är 5 000 000 SEK. Målet är satt utifrån förväntade intäkter under året.

Överskott att sparas

Målet för överskott att spara är 200 000 SEK. Målet baseras på förväntad omsättning och behovet att bygga en stabil finansiell grund för föreningen.

Mål 2028

Omsättning

Målet för omsättning under 2028 är 5 000 000 SEK. Målet är satt utifrån förväntade intäkter under året.

Överskott att sparas

Målet för överskott att spara är 250 000 SEK. Målet baseras på förväntad omsättning och behovet att bygga en stabil finansiell grund för föreningen.